

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректорка з навчальної та науково-педагогічної роботи

 ДАРІЯ МАЛЬЧИКОВА
«18» вересня 2023 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
З НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ
(Усна історія)**

Факультет психології, історії та соціології
Кафедра історії, археології та методики викладання
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
Освітня програма Середня освіта (історія)
Спеціальність 014 Середня освіта
Спеціалізація 014.03 Історія
Курс II
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Форма навчання денна

Івано-Франківськ 2023/2024 н.р.

Програма розроблена:

1. **Батенко Ганна Вячеславівна**, доцентка кафедри історії, археології та методики викладання, кандидатка історичних наук, доцентка

Програма розроблена на основі Освітньо-професійної програми Середня освіта (історія) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Деканеса факультету

Ірина ШАПОШНИКОВА

Затверджено на засіданні кафедри історії, археології та методики викладання
(назва кафедри)

Протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.

Завідувачка кафедри

Наталя КУЗОВОВА

Схвалено науково-методичною радою факультету психології, історії та соціології

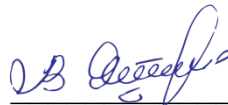
Протокол № 2 від 30 серпня 2023 р.

Голова ради

Наталя ТАВРОВЕЦЬКА

Керівниця навчального відділу

Яценко В.Ф.

1. ВСТУП

Навчальна практика здобувачів 2 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти «Усна історія» займає важливе місце в системі фахової підготовки майбутнього вчителя історії. «Усна історія» – це міждисциплінарне дослідження на межі історії, наукознавства, журналістики, соціології, етнології, соціальної психології та історичної антропології. Вона тісно пов'язана з журналістикою, лінгвістикою, музеєзнавством та архівною справою. Під час проходження практики студенти-історики закріплюють і поглиблюють набуті під час вивчення курсів «Вступ до спеціальності» та «Джерелознавство, пам'яткознавство та основи архівно-музейної справи».

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ:

Основна мета навчальної практики – засвоєння здобувачами базових знань з історії, методології, історіографії, усної історії, ознайомити з прикладами усноісторичних досліджень. Практична частина – навички роботи з усноісторичними джерелами. Елементи усної історії включені до шкільних навчальних програм, тому майбутньому вчителю історії необхідно знати як проводити інтерв'ю, збирати спогади, щоб в свою чергу організувати ці види навчальної роботи в школі при вивченні історії.

Основними завданнями навчальної практики є:

- закріплення й поглиблення отриманих теоретичних знань з курсів «Вступ до спеціальності» та «Джерелознавство, пам'яткознавство та основи архівно-музейної справи»;
- практичне ознайомлення з організацією та методикою усноісторичних досліджень, особливостями зберігання та публікації усних джерел, з теоретичними проблемами історичної пам'яті;
- оволодіння навичками раціонального пошуку, відбору, аналітичної і синтетичної критики усних матеріалів, методикою їх використання у науково-дослідній, навчально-виховній та ін. роботі за професійною спрямованістю;
- формування навичок індивідуальної та групової роботи, самоорганізації, прагнення до самоосвіти, систематичного набуття й поповнення знань, вмінь і навичок роботи за обраним фахом.

В процесі виконання завдань навчальної практики, здобувачі набувають **Загальні компетентності**

ЗК1. Знання та розуміння предметної області та специфіки професійної діяльності.

ЗК2. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК3. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК4. Здатність працювати в команді.

ЗК5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК6. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 9. Здатність використовувати знання іноземної мови в освітній діяльності.

ЗК10. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Фахові компетентності

ФК1. Здатність використовувати систематизовані теоретичні та практичні знання з історії та методики навчання історії при вирішенні професійних завдань.

ФК2. Володіння історіографією та термінологічним апаратом історичної науки.

ФК3. Здатність вирізняти закономірності розвитку історичних процесів, володіння конкретним фактичним матеріалом з історії України та країн світу.

ФК9. Здатність до рефлексії та самоорганізації професійної діяльності.

ФК10. Здатність забезпечувати охорону життя і здоров'я учнів у освітньому процесі та позаурочній діяльності.

ФК11. Здатність застосовувати знання з психолого-педагогічних дисциплін у навчанні і вихованні учнів середньої школи.

ФК12. Здатність вести краєзнавчу роботу, виявляти, пропонувати та сприяти збереженню історико-культурних пам'яток.

ФК15. Здатність використовувати теоретичні знання й практичні навички для оволодіння основами теорії і методів історичних досліджень

Програмні результати навчання

Знання:	<p>ПРЗ1. Демонструє систематизовані теоретичні та практичні знання з історії та методики навчання історії.</p> <p>ПРЗ2. Володіє історіографією та термінологічним апаратом історичної науки.</p> <p>ПРЗ3. Знає й розуміє закономірності розвитку історичних процесів, володіє конкретним фактичним матеріалом з історії України та країн світу.</p>
Уміння:	<p>ПРУ1. Володіє державною мовою та необхідним лексичним мінімумом сучасних іноземних мов.</p> <p>ПРУ2. Аналізує закономірності розвитку історичних процесів, спираючись на методи історичного дослідження, встановлює причинно-наслідкові зв'язки.</p> <p>ПРУ3. Володіє методикою проведення сучасного історичного дослідження, здатний застосовувати всі його види у освітньому процесі з історії.</p> <p>ПРУ4. Користується термінологічним апаратом історії, вміє працювати з історичними джерелами, орієнтується в науковій літературі з фаху.</p> <p>ПРУ7. Уміє знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел, насамперед за допомогою інформаційних технологій.</p> <p>ПРУ8. Самостійно вивчає нові питання історії та методики навчання історії за різноманітними</p>

	інформаційними джерелами. ПРУ9. Уміє проводити краєзнавчу роботу, виявляти, пропонувати та сприяти збереженню історико-культурних пам'яток. ПРУ10. Дотримується правових норм і законів, нормативно-правових актів України, усвідомлює необхідність їх дотримання.
Комунікація:	ПРК1. Володіє основами професійної мовленнєвої культури при навчанні історії в школі. ПРК2. Пояснює фахівцям і не фахівцям стратегію сталого розвитку людства і шляхи вирішення його глобальних проблем.
Автономія і відповідальність	ПРА1. Усвідомлює соціальну значущість майбутньої професії, сформованість мотивації до здійснення професійної діяльності. ПРА2. Відповідально ставиться до забезпечення охорони життя і здоров'я учнів у освітньому процесі та позаурочній діяльності.

БАЗА ПРАКТИКИ:

Базою навчальної практики для здобувачів 2 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти виступає кафедра історії, археології та методики викладання факультету психології, історії та соціології Херсонського державного університету.

ПРЕДМЕТ ПРАКТИКИ

В процесі виконання завдань практики здобувачі знайомляться з історією зародження та становлення усної історії як наукового напрямку, складають уявлення про типологію та методику усної історичних досліджень, особливості зберігання та публікації усних джерел, деякі теоретичні проблеми історичної пам'яті та перспективи використання методів усної історії в освітньому процесі. Вивчаючи основи теорії комунікації – орієнтацію на адресата, феномен варіативної інтерпретації дійсності і т. ін., поглиблюють свої знання в галузі джерелознавства, переглядаючи звичні уявлення про авторство тексту, спрямованість та мету його створення.

3. ЗМІСТ ПРАКТИКИ:

3.1. ВИДИ РОБІТ ПІД ЧАС ПРАКТИКИ

Досягнення поставленої мети і завдань практики передбачає оволодіння здобувачами відповідними методиками, практичне ознайомлення з формами їх застосування, що становлять зміст діяльності студента-практиканта як майбутнього вчителя історії, дослідника, архівного працівника, краєзнавця.

Упродовж 1-го та 2-го тижнів здобувачі, поділені на мікрогрупи, мають відпрацювати п'ять робочих днів по шість академічних годин на базі. Основною формою реалізації програми практики є практичне заняття під керівництвом викладачів кафедри історії, археології та методики викладання, в ході якого студент-практикант під контролем керівника повинен практично здійснити конкретний вид роботи.

Під час проходження практики здобувачі повинні виконати наступні види робіт:

- ознайомлення з історією, організацією, плануванням діяльності центру усної історії на кафедрі історії, археології та методики викладання під час оглядових екскурсій і бесід, організованих співробітниками відповідних установ;

- практичне застосування основних технологій усної історії в школі, виконання під керівництвом викладачів кафедри історії, археології та методики викладання практичних завдань, пов'язаних з комплектуванням, науково-технічною обробкою, організацією обліку, зберігання та використання у виробничих умовах анкет, інтерв'ю, робочих записів;

- оформлення звіту проходження навчальної практики, де фіксуються види і назви виконаних на кожному занятті практичних робіт, подається коротка характеристика їх змісту.

Вказані роботи розподілені на два змістовних модуля:

3.2. Список рекомендованої літератури:

1. Веселова О. Усна історія як джерело у вивченні геноциду українського народу голодом 1932–1933 років. *Краєзнавство*. 2009. № 3-4. С. 269-281. Режим доступу: http://history.org.ua/JournALL/kraj/kraj_2009_3/37.pdf (14.10.2021).

2. Грінченко Г. Г. Усна історія: Методичні рекомендації з організації дослідження: Для студентів і аспірантів. Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2007. 28 с.

3. Лебдушка Л., Волошин Ю., Момот А. Жива історія – метод усної історії в школі. Доп. вид-ня. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, 2020. 30 с.

4. Левченко Л., 2008, Збір, приймання на державне зберігання та організація використання свідчень жертв і очевидців Голодомору 1932–1933 рр. в Україні, *Архіви України*, 2008, № 5-6, С. 16-21.

5. Пастушенко Т.В. Онлайн-архів інтерв'ю очевидців Великого Голоду в Україні 1932–1933 рр. «Трансформація громадянського суспільства: Усна історія української селянської культури 1920–30х років». *Український історичний журнал*. 2016. № 1. С. 214-216.

6. Принс Г. Усна історія // Нові перспективи історіописання / За ред. П. Берка; Пер. з англ. – К.: Ніка-Центр, 2004. – 392 с.

7. Усна історія України: навч. посіб. / Б. Черномаз. Київ: Талком, 2019. 160 с. ISBN 617-7685-71-4.

8. Усна історія: люди та долі / [уклад. Т. В. Кузнець та ін.]. Умань: Вид. Сочінський М. М., 2018. 132 с. ISBN 966-304-290-9.

Інтернет-джерела

9. Сайт Інститут історії України НАН України: <http://history.org.ua/uk>

10. Офіційний веб-портал Державної архівної служби України: <https://archives.gov.ua/ua/>

11. Сайт Національна бібліотека України ім. І.В. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua/>

12. Електронний репозитарій Херсонського державного університету. Режим доступу: https://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/Library/Resource_2017/Digital_resources_2017/eKhSUIR_2017.aspx

3.3. Методичні рекомендації:

В процесі навчальної практики здобувачам рекомендується ознайомитись з програмою практики, рекомендованою літературою. Вчасно виконувати завдання, відвідувати настановну конференцію та консультації з керівником практики.

I змістовний модуль

«СКЛАДАННЯ АНКЕТ. ПРОВЕДЕННЯ, РОЗШИФРОВКА ІНТЕРВ'Ю»

1. Участь в оглядовій екскурсії, знайомство з фондом усної історії кафедри історії, археології та методики викладання факультету психології, історії та соціології Херсонського державного університету.

2. Виконання практичних завдань:

- розробка тем, складання анкети;
- знайомство з засобами запису, запис та обговорення результатів запису інтерв'ю;

- з методики обліку усних документів;

- з технологічного забезпечення зберігання усних документів;

- з методики використання отриманої інформації.

3. Ведення звіту для своєчасної фіксації обсягу та змісту виконаних завдань, запису методичних рекомендацій.

II змістовний модуль

«ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ»

За підсумками практики здобувачі подають груповому керівнику від ХДУ наступні документи:

1. Завдання-звіт, заповнений здобувачем, в якому містяться:

- терміни початку і закінчення практики, інформація про виконання програми практики з підписом керівника установи і печаткою,

- перелік всіх видів робіт, що здійснювались за період практики;
  - оцінки та підписи групового керівника.
2. Звіт про роботу студента-практиканта, де фіксуються види і назви виконаних на кожному занятті практичних робіт, подається коротка характеристика їх змісту, особливостей методики їх виконання.
  3. Запис інтерв'ю на базі складеної анкети біографічного або тематичного характеру.

Звітні документи акуратно оформлюються і подаються груповому керівнику на наступний робочий день після завершення практики. Звітна документація перевіряється, затверджується та оцінюється груповим керівником.

3.4. ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Усна історія та міждисциплінарна інтеграція. Генеза терміну «усна історія».
2. Методологічні засади усної історії.
3. Історія повсякдення, мікро історія, біографічне письмо, соціальна антропологія та їх взаємодія із усною історією.
4. Співставлення усного джерела із іншими типами джерел.
5. Пам'ять як проблема гуманітарного знання. Концепція «колективної та індивідуальної пам'яті».
6. Поняття «травми». Травматичний досвід.
7. Методика організації і проведення інтерв'ю. Ініціювання інтерв'ю. Методи створення питальника.
8. Проблема пошуку респондентів. Способи підготовки до інтерв'ю. Техніка інтерв'ювання. Різновиди інтерв'ю.
9. Транскрибування, інтерпретація, зберігання, презентація інтерв'ю.
10. Етичні та правові засади усного інтерв'ю. Форми публікації.

4. ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ:

Контроль за проходженням практики здійснюється у декількох напрямках:

- ведення здобувачем щоденника, де записуються види і назви виконаних на кожному занятті практичних робіт, подається коротка характеристика їх змісту;
- регулярне оцінювання виконаних здобувачем конкретних завдань керівниками від бази практики;
- позитивне підсумкове оцінювання роботи здобувачів передбачає наявність оцінок за кожний змістовний модуль, а оцінка за модуль виставляється на підставі оцінок за окремі види робіт, виконаних здобувачем.

5. ВИМОГИ ДО ЗВІТУ

За підсумками практики здобувачі подають груповому керівнику від кафедри історії, археології та методики викладання наступні документи:

1. Завдання-звіт, заповнений здобувачем, в якому містяться:

- терміни початку і закінчення практики, інформація про виконання програми практики з підписом керівника установи і печаткою,
  - перелік всіх видів робіт, що здійснювались за період практики;
  - оцінки та підписи групового керівника.
2. Звіт про роботу студента-практиканта, де фіксуються види і назви виконаних на кожному занятті практичних робіт, подається коротка характеристика їх змісту, особливостей методики їх виконання.
  3. Запис інтерв'ю на базі складеної анкети біографічного або тематичного характеру,
  4. Транскрипт інтерв'ю (word або PDF файл),
  5. Презентація виконаної роботи.

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ:

Підсумковий контроль за змістовними модулями здійснюється після перевірки звітної документації груповим керівником. Залік із практики здобувач складає комісії, призначеній керівником факультету. Залік з практики заноситься у відповідну відомість, залікові книжки. Здобувач, який отримав незадовільну оцінку за практику, відраховується з університету за поданням керівника факультету.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Кількість балів за виконані завдання від керівника бази практики та кафедри історії, археології та методики викладання

№ з/п	Назва залікового заходу	Сума балів
1.	Ведення щоденника навчальної практики	20
2.	Усна історія як метод і джерело на уроках історії (рекомендації)	20
3.	Запис інтерв'ю (відео або аудіо)	20
4.	Транскрипт інтерв'ю	20
5.	Залік з практики (презентація)	20
	Усього	100

Шкала оцінювання практики:

Сума балів /Localgrade	Оцінка ЄКТС		Оцінка за національною шкалою/Nationalgrade
90 – 100	A	Excellent	Відмінно

82-89	B	Good	Добре
74-81	C		
64-73	D	Satisfactory	Задовільно
60-63	E		
35-59	FX	Fail	Незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F		Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни